

Glosolália

4 | 2020

ZUZANA ŠTEFKOVÁ

Naše těla, náš aktivismus

(My body, My show! Artivist Lab, Praha, 16. 9 – 10. 10. 2020.)

„Detektiv se mě ptal, co je sexuální výchova, kdo ji potřebuje a proč. Ptal se mě, co je feminismus. Co je intersekcionalní feminismus. Nakonec jsem mu měla popsat, jak si představuji tradiční rodinné hodnoty, co si myslím o rodinách. Napísala jsem, že nejsem proti tradičním rodinným hodnotám, jako je láska, přijímání a vřelost,“ sdělila Yulia Tsvetkova serveru *lenta.ru* na jaře 2019. Tato absurdní přednáška na policejní stanici by mohla působit úsměvně, nebýt toho, že o půl roku později se Tsvetkova ocitla v domácím vězení a v současnosti jí hrozí dva až šest let vězení za šíření pornografie a LGBTIQ propagandy. Od jejího uvěznění se zdvihla vlna podpory mezi aktivisty a umělci, která stále nabírá na urgentnosti, zatímco Tsvetkova čeká na soud bez možnosti vycestovat z Ruska či se přestěhovat.

V tomto kontextu vznikla v pražské galerii Artivist Lab výstava *My Body, My Show!* s jednoznačně aktivistickým cílem: podpořit perzekvovanou umělkyni a zároveň upozornit na to, že se s útlakem sexuálních menšin a oklešťováním práv žen setkáváme čím dál tím častěji i ve střední Evropě. Už tradičně alarmující je situace v Polsku, kde zákony v podstatě znemožňují ženám legálně ukončit těhotenství a spolu s upevňováním moci vládnoucí strany PiS zde sílí boj proti tzv. LGBT ideologii, ale nověji se podobné tendence objevují v Maďarsku, kde byla předloni zrušena výuka genderových studií na vysokých školách a letos během nouzového stavu zákonem znemožněna registrace změny pohlaví trans lidem. S útoky na práva žen se bohužel začínáme setkávat i na Slovensku v souvislosti s navrhovaným zpřísněním interrupcí a tak bychom mohli pokračovat.

Kurátorka a kurátor Tamarou Moyzes a Anton Litvin do výstavy zahrnuli jak kresby Tsvetkové a starší díla českých i ruských tvůrců spojených s LGBTIQ aktivismem a odbojem proti porušování lidských práv v putinovském Rusku, tak i díla nová, vznikající v reakci na uvěznění Tsvetkové, nebo vytvořená přímo pro výstavu. Ústředním tématem a zároveň pomyslným bitevním polem, na kterém dochází k střetu sil, je na výstavě ženské tělo a ještě konkrétněji vagína, která se stává politicky angažovanou protagonistkou hned několika uměleckých projektů a zároveň v roli předmětu doličného odkazuje k obvinění z výroby a šíření pornografie, jemuž Tsvetkova čelí.

Téma promlouvající vagíny se objevilo v několika dílech a to nikoli náhodou. Čím víc jsou společností potlačovány ženské touhy, tím razantněji jsou ženy umlčovány jako politické subjekty. Na toto propojení rtů a labií upozorňuje série

TÉMA MY BODY,
MY SHOW!

ZUZANA ŠTEFKOVÁ (1977) je kurátorka, kritička a historička umenia. Získala doktorát v obore dejín umenia na Filozofickej fakulte Karlovej Univerzity s dizertáciou na tému genderové aspekty telesnosti v českom súčasnom umení. Pôsobí ako odborná asistentka v Ústave pre dejiny umenia FF UK a lektorka na Vysokej škole umeleckopriemyslovej v Prahe. Je kurátorkou galérie Artwall, spoluzakladateľkou c2c – kruhu kurátorov a kritikov a členkou umelecko-aktivistického kolektívu Mothers Artlovers. Publikovala napr. zbierku rozhovorov s umelkýňami a historičkami umenia *Svědectví: Ženským hlasem*. Medzi jej kurátorský koncipované výstavy patrí výstava *Hate Free?* tematizujúca pozíciu menšin v českej spoločnosti alebo projekt *Middle East Europe* (s Tamarou Moyzes) venovaný izraelsko-palestínskemu konfliktu a jeho reflexii v stredo európskom kontexte. Zaoberá sa rodovými, sociálnymi a menšinovými otázkami v umení a umením vo verejnom priestore.

Lenka Klodová: Vagirouška, autorská otevřená rouška ve tvaru kosočtverce, drát, textil, variabilní rozměry, 2020

WHERE IS PORN HERE?

if all of this IS NORMAL

Что делат? Кде је тady porno? Plakát, 2020

vaginálních ústenek neboli Vagiroušek Lenky Klodové. Autorka se prostřednictvím série kosočtverečných masek rámuujících ústa odvolává na *Monology vagíny* Eve Ensler, ale také na stejnojmennou online skupinu, kterou Tsvetkova administrovala a kde publikovala vaginální kresby, za něž je v současnosti souzena. Vagiroušky podle Klodové chrání proti pandemii útlaku a nesvobody a zdůrazňují propojení sexuální svobody a svobody slova. Jinou inkarnaci mluvící vagíny demonstrovala Klodová na vernisáži v rámci performance nazvané *Vagiúřad*, v níž s humorem sobě vlastním opatřila texty referující o případu či výzvy požadující propuštění Tsvetkové razítkem ve tvaru kosočtverce. Prostřednictvím tohoto razítka umístěného mezi nohama nechala autorka promlouvat vagínu jazykem úředním a v bachtinovském gestu karnevalového převrácení učinila z orgánu ztotožňovaného s pasivním objektem patriarchální (z)vůle orgán výkonné úřední moci: tělesný úřad, který potvrzuje svá práva.

Oslavou politické a společenské moci vagíny je skladba Pussy Riot *Straight Outta Vagina*. „Nehraj hloupýho, nehraj blbýho. Pocházíš přece z vagíny,“ opakuje se v refrénu. Zazní také slova o aktivismu: „Pokud se tvoje vagína ocitne ve vězení, pak svět bude poslouchat“. Právě to, aby svět poslouchal ještě dřív, než skončí aktivistka za mřížemi, je v případě Tsvetkové klíčové. Jen prostřednictvím

MY BODY, MY SHOW!

ARTIVIST LAB
KAMPUS HYBERNSKÁ,
HYBERNSKÁ 4 PRAGUE 1

VERNISÁŽ/OPENING
15.9. V/AT 18:00H.

VÝSTAVA/EXHIBITION
DO/UNTIL 10.10.

UMĚLECI/KYNĚ / ARTISTS:

DARINA ALSTER, PUSSY RIOT / MARIA ALYOKHINA, DARYA APAHONCHICH,
CHTO DELAT?, LUKÁŠ HOUDEK, ANETTA MONA CHIŠA, LENKA KLODOVÁ,
KATEŘINA OLIVOVÁ, YULIA TSVETKOVA, PUSSY RIOT / NADEZHDA TOLOKONNIKOVA

KURÁTOŘI/CURATORS:

TAMARA MOYZES
ANTON LITVIN

ARTIVIST LAB

Náš partner
MINISTERSTVO
KULTURY

Státní fond kultury ČR

PRAGUE

H | V
B | 4

KULTURUS

PRVČL
Cv. Anička

Mediační partner
FLASH
ART

Plagát k výstavě

Pussy Riot / Nadezhda Tolokonnikova: Straight Outta Vagina, videoklip 4.30 min., 2016

mezinárodní publicity lze totiž zabránit tomu, aby byla ve vykonstruovaném procesu tiše odsouzena. Státní aparát se přitom snaží umlčet jakékoli aktivity, jež by ke kauze přitahovaly pozornost. Na ostrou reakci policie tak narazila i Darya Apahonchich, která zorganizovala akci na podporu Tsvetkové, nazvanou *Vulvový balet*, po které následovalo zatčení a výslech autorky.

Veřejný prostor a jeho strategické využití hraje v tomto střetu Davida s Goliášem zásadní roli a způsob, jímž státní aparát a jeho pořádkové složky na aktivismus ve veřejném prostoru reagují, může sloužit jako dobrý ukazatel míry demokratičnosti režimu. V tomto smyslu je zajímavé srovnat policejní zastrašování, s nímž se setkala Apahonchich, s reakcí na vystoupení Dariny Alster nazvané *Non-binary Madonna*. V rámci této performance umělkyně znovu vysvětila Mariánský sloup na Staroměstském náměstí a vztyčila u něj standardu s vyobrazením Madony ochránkyň aktivistek a aktivistů, vytvořené z portrétů těch, kteří zemřeli při obraně pralesů, ale i těch, kteří bojují za práva žen a sexuálních menšin a jsou neprávem vězněni, jako například Tsvetkova. Gesto, jímž umělkyně spojila mariánskou pietu s LGBTIQ a ekologickým aktivismem, se setkala jen s vlažným zájmem policejní hlídky. Přitom Mariánský sloup coby neurgický bod rozdělující českou společnost zvolila Alster v reakci na to, co v autorském textu a tiskové zprávě popisuje jako „expanzi ultrakonzervativních až klerofašistických proudů katolické církve do veřejného a politického prostoru“. Proti

Darya Apahonchich: Vulvový balet na podporu Yulie Tsvetkové, záznam z performance, srpen, 2020

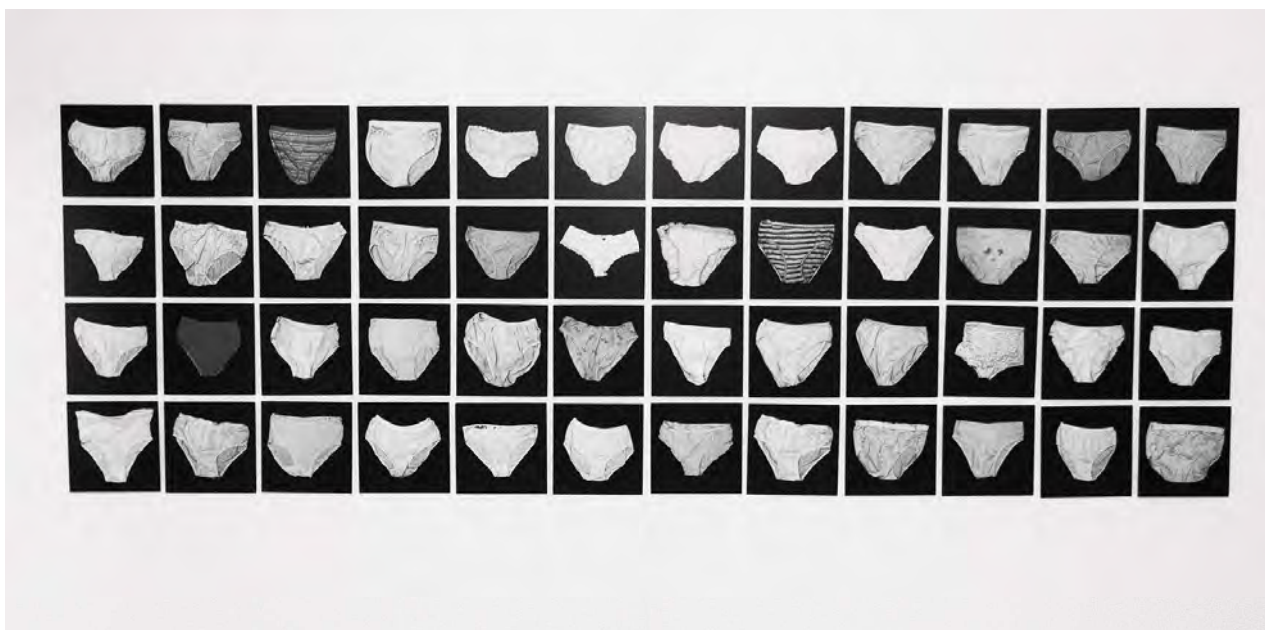
Darina Alster: Non-binary Madonna, vlajka, 3 x 1,5 m, 2020

Kateřina Olivov: *Jedna kunda je málo*, video, 2020

tmto homofobním proudům v esk katolick církvi, ztlesnnm například kázáním monsignora Petra Pithy, kter v katedrále sv. Vta varoval před nadvládou homosexuálů, stav Alster nebinární Madonu jako siln feministick a queer symbol. Podobnou emancipační strategii vol také umělkyně Paola Ramos, jejíž Vagina Madona symbolizuje spojen žensk spirituality, sexuality a moci, kterého se tolik ds konzervativn crkevn hodnostářů.

Vedle těchto performativních gest spojujících Madonu s aktivismem či ženskou sexualitou mohou fotografie Lukáše Houdka zachycující kalhotky jeho matky vypadat poněkud odtažit, ale i on se jejich prostřednictvím vztahuje k rozpolcenmu vztahu patriarchální společnosti k ženám – matkám. Fotografie jsou uvedeny následujícím citátem z pera srbského novináře Dušana Radovice: „Maminky mají být hodn a ne hezk. Když jsou maminky hezk, podobají se ženám, a m více se podobají ženám, tm mn se podobají maminkám“. Patriarchální koncept matky coby asexuln bytosti ukazuje oidipovskou úzkost v celé její nahotě. Zatímco ženy jsou sexualizovny a stylizovány jako *byt-propohled*, matky jsou symbolicky zbavovány jejich tělesnosti, touhy a sexuality. Mateřství je uctíváno jako abstraktní princip, ale reln matky přicházejí o svůj spoleensk vliv a politickou moc. Tento proces sledujeme v pojetí nacionalistického pravoslavn v putinovskm Rusku, v přpad militantního katolicismu v Polsku nebo kdekoli jinde na světě, kde jsou živm ženám upírána jejich práva, zatímco figura matky – Panny je stavěna na piedestal a v jejím jmn jsou zatracováni ideov odpurci vldnou moci.

Lukáš Houdek: *Všechny kalhotky mojí matky*

Anetta Mona Chisa: *Xerox, video, 7.34, 2003*

Už Pussy Riot ve své proslulé punkové modlitbě, v níž Matku Boží vyzývaly, aby se stala feministkou a vyhnala Putina, pojmenovaly principy účinného (nejen) feministického aktivismu. Je třeba kolektivně vstupovat do veřejného prostoru, politizovat vlastní těla a opřít se o symbolické figury ženské moci, z jejichž odkazu je možné čerpat sílu. Zároveň je třeba hledat možnosti scelování rozdělené společnosti a vytváření koalic nesených vědomím solidarity a potřebou společné politické akce. O totéž usiluje i výstava *My Body, My Show!*: vzájemně se podpořit dřív, než bude pozdě.

Petice: www.freetsvet.net/.

Link k výstavě: <https://www.artistlab.info/431/my-body-my-show>.

My Body, My Show!

Kurátorka a kurátor: Tamara Moyzes, Anton Litvin.

Umělci/umělkyně: Darina Alster, Pussy Riot / Maria Alyokhina, Darya Apahonchich, Chto delat?, Lukáš Houdek, Anetta Mona Chisa, Lenka Klodová, Kateřina Olivová, Yulia Tsvetkova, Pussy Riot / Nadezhda Tolokonnikova.

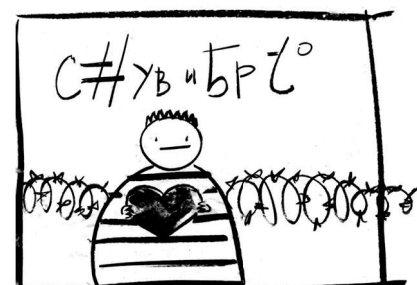
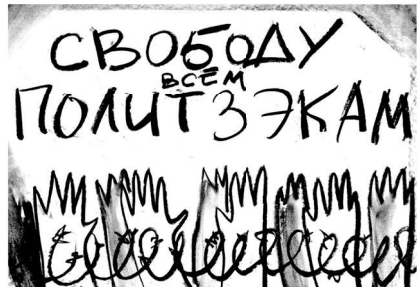
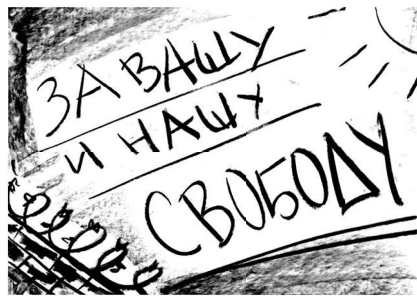
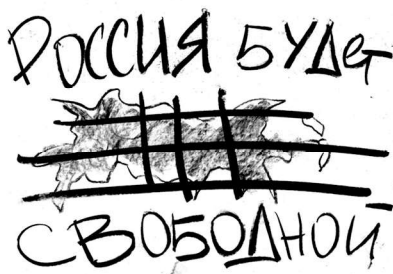
Výstava vznikla na podporu ruské umělkyně, LGBTIQ aktivistky a feministky Yulie Tsvetkové. Umělci a umělkyně chtějí touto výstavou veřejně podpořit jejich ruskou kolegyni, která je momentálně v domácím vězení a hrozí jí 2 až 6 let odnětí svobody.

Yulia založila divadlo Merak, herci divadla jsou děti ve věku od 6 let do 17 let. Od roku 2018 se zabývala LGBTIQ a fem aktivismem – psala články a přednášela o feminizmu, o právech LGBTIQ lidí, o antimilitarismu a ekologii. Je obviňována z propagace homosexuality mezi nezletilými. Její vyšetřování začalo na jaře roku 2019 na základě rozhovorů policistů s dětskými herci bez přítomnosti jejich rodičů. Ve skutečnosti představení bylo zaměřeno na téma genderových stereotypů a netýkalo se queer tematiky. Ve stejnou dobu začalo policejní vyšetřování kolem její série body-positive ilustrací s názvem *Žena není panenka* (ilustrace z projektu jsou představeny na výstavě). Je viněna z šíření pornografie – záminkou jsou abstraktní kresby vulv, které Yulia vytvořila spolu s dalšími umělci ze skupiny Monology vaginy (https://m.vk.com/vagina_monologues) a již zmíněného projektu *Žena není panenka*.

Takovýchto případů cenzury a perzekuce LGBTIQ aktivistů/aktivistek nebo feministů/feministek je stále více, a to nejen v Rusku. Situace se výrazně zhoršila i v Maďarsku a v Polsku. Je čas reagovat.

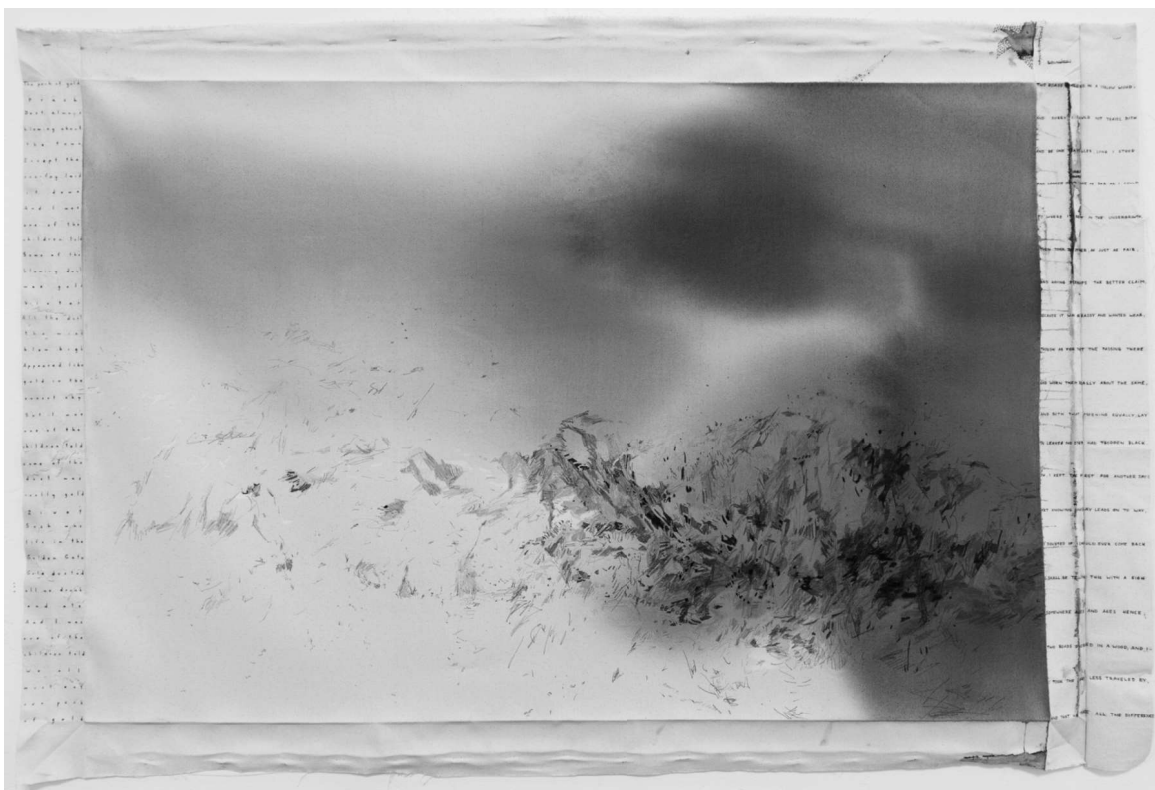
Výstavy *My Body, My Show!* se zúčastní desítky českých a ruských umělců/umělkyně.

Převážná většina z nich vystavuje díla speciálně vytvořená pro tuto výstavu, komunikující nesouhlas s absurditou právní perzekuce za abstraktní kresby vulv, kterým čelí jejich kolegyně, umělkyně Yulia Tsvetkova. Některá díla přímo útočí na politickou etiku, (neetičnost) patriarchátu, v němž žijeme, a zároveň absurditu jeho nastavení, jako například plagát ruské umělecké skupiny Chto delat?, který přímo kritizuje prezidenta Běloruské republiky Aleksandra Lukašenka a odkazuje na kauzu otrávení představitele ruské opozice a protikorupčního aktivistu Alexeje Navalnyjho. Významově také souzní s video výzvou od Marie Alyokhiny, členky Pussy Riot, která si sama odseděla dva roky v ruském vězení. Spolu s aktivistou Aleksandrem Sofeevem upozorňují návštěvníky přímo u vchodu výstavy na absurditu situace a zároveň bezmocnost. Performance *Vulvový balet* na podporu Yulie Tsvetkové od Darye Apahonchich odhaluje každodenní realitu ruských umělců a aktivistů. Vedle barevně výrazného a vizuálně veselého díla je text

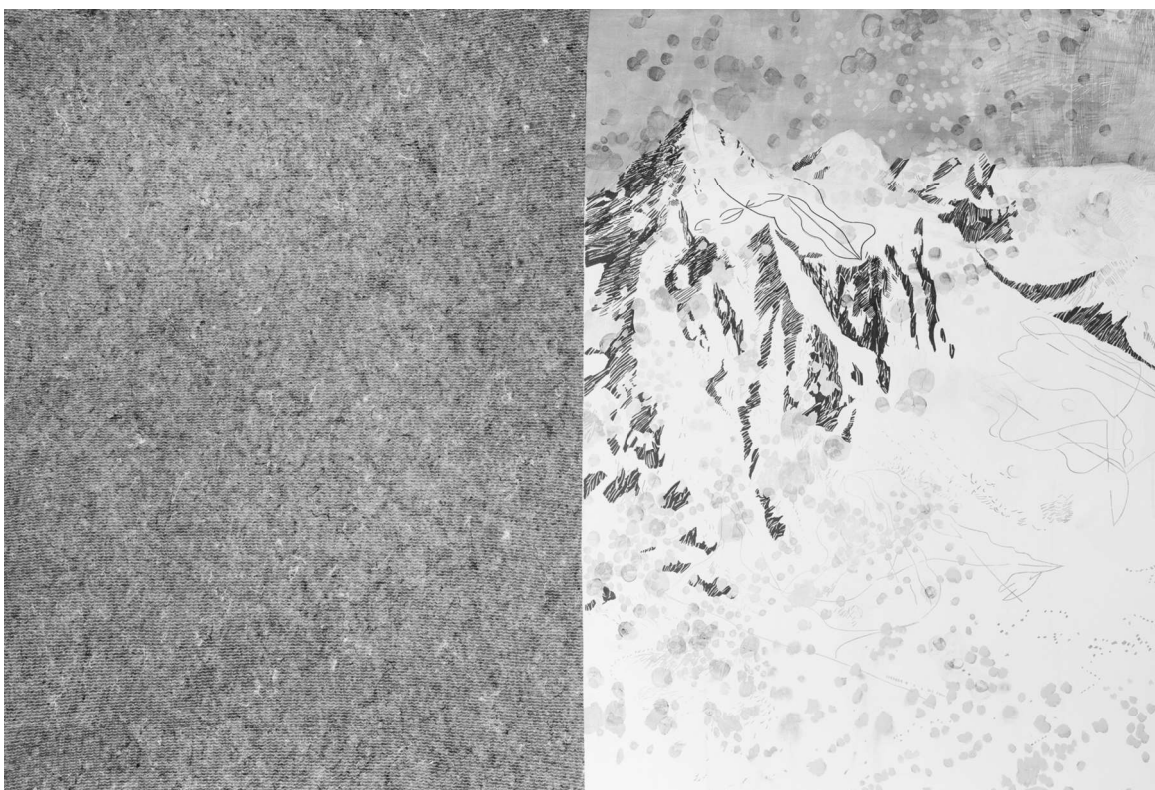

Yulia Tsvetkova: Série Žena není panenka, 2019

z Daryiného FB, v němž popisuje, jak byla druhý den po akci zatknutá poblíž svého zaměstnání a vyslýchána na policejní stanici. Kritická díla českých umělkyně a umělců překypují humorem a sarkazmem, který je znakem svobody slova, jen se často ztrácí pod dlouho trvajícím nátlakem. Video *Vagiúřad* Lenky Klodové poukazuje na realitu, v níž existence těla začíná úředním potvrzením a byrokracie tělo svazuje a někdy až kriminalizuje. Video zaznamenává žádost o propuštění Yulie Tsvetkové. Petice se objevuje s oslovením vážený prokurátore, kamera se pomalu posouvá a petice mizí pod růžovou sukní a po chvíli se dokument znovu vysouvá zpoza sukně a pod nápisem *S pozdravem* se objevuje razítko se symbolem vulvy. Video Kateřiny Olivové *Jedna kunda je málo* vesele, radostně a s láskou představuje ženské sebevědomí a nepřímo odkazuje na sérii *Žena není panenka* ruské kolegyně Yulie Tsvetkové prostřednictvím sloganu *Živé ženy mají ochlupení, menstruaci, tuk, vrásky – a je to normální!* Videu dodává sílu, život, hlučnost a pohyb píseň *Straight Outta Vagina* (Rovnou z vagíny) od Pussy Riot – Nadezhdy Tolokonnikové. Původní videoklip je do výstavy také zařazen. Slova písně z roku 2016 jsou bohužel stále aktuální výzvou: „Pokud se tvoje vagina ocitne ve vězení, pak ji bude svět poslouchat, moje vagina je tvrdá a nebezpečná, otřásá médii“. Video *Xerox* od Anetty Mona Chiše z roku 2003 nás vtahuje do kancelářského prostoru, který je vyplněn erotickým podtextem. Soukromý okamžik se stává veřejným, formální se stává intimním. Video překonává narativ dominovaný muži a zve k jinému čtení reprezentace ženského těla. V kontextu výstavy dílo *Xerox* poukazuje na to, že to, co je normou v jednom státu, může být protiprávní, či pornografií za jeho hranicemi. Foto série Lukáše Houdka *Všechny kalhotky mojí matky* dokumentuje 48 kalhotek umělkyně matky a zároveň otevírá diskuzi o tom, co je soukromé a co veřejné. Dílo poukazuje na umělcův osobní „coming-out“, jehož součástí bylo vstoupit do veřejného prostoru. Prapor Dariny Alster *Nebinární Madona* zobrazuje tvář Madony vytvořenou z tváří eko a LGBTQI aktivistů/aktivistek, ochránců/ochránkyň kteří/které byli/y zabity, či jsou neprávem vězněni/é. Alster propojuje ruské a české umělce a umělkyně v samotném aktu happeningu, v němž tematizuje domácí problematiku, respektive fakt, že Mariánský sloup na Staroměstském náměstí v Praze rozdělil společnost na dvě části. V době, kdy se konzervativní autority světa ohánějí náboženstvím a národem a snaží se omezovat práva žen, Alster namísto konfliktu volí přivlastnění, požehnání a posvěcení sloupu. Na samotném praporu můžeme nalézt tváře vystavujících ruských umělkyně, jako například tvář Marie Alyokhiny, Nadezhdy Tolokonnikové a samozřejmě tvář Yulie Tsvetkové. Tsvetková na výstavě prezentuje také méně známé dílo *S vězeňským pozdravem a bratrskou vřelostí*, které mimo jiné odkazuje na trestní zákoník Ruské federace, § 242. Nezákonné šíření pornografických materiálů, který byl použitý přímo na její osobu.

Žofia Dubová: *Dreams Deposit*, kombinovaná technika, 158 x 107 cm, 2015

Žofia Dubová: *Bez názvu (línie)*, kombinovaná technika, 140 x 200 cm, 2018